

2.8 Pracovní mikroregiony

Cílem následující kapitoly je snaha o přesnější zachycení skutečného rozmístění pracovních příležitostí a jejich struktury, včetně stanovení rozsahu pracovních mikroregionů, jakožto „přirozených“ územních celků, méně závislých na administrativním uspořádání. Zachycení orientace, intenzity i struktury dojíždkových proudů pomocí mikroregionů představuje relativně syntetické hodnocení, jehož platnost by měla být oproti předchozím dílčím závěrům univerzálnější a neměla by být výrazněji ovlivněna vývojem v krátkém časovém období.¹

Kromě nesporného metodologického obohacení předkládané analýzy by měla být přínosem regionalizace i její snaha o reakci na současné vysoce aktuální otázky reformy územní veřejné správy. Měla by být interpretována jako model, který naznačuje sílu jednotlivých center i charakter vztahů v jejich zázemí v případě, že jako klíčový (a jediný) regionálně-tvorný proces je chápána dojíždka obyvatel za prací.²

Mikroregiony byly **vymezeny** postupným seskupováním obcí do vyšších celků podle principu převládající orientace celkové dojíždky za prací. Výsledný pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojíždky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádre) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel.

Centrum (středisko) pracovního mikroregionu je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Centra mají obvykle (není podmínkou) více než 5 tis. obyvatel a většinou i kladné saldo denní dojíždky za prací.

Spádová oblast (zázemí) pracovního mikroregionu je tvořena obcemi, které se nacházejí kolem centra pracovního mikroregionu a jsou s ním funkčně propojeny (integrovány) intenzivní dojíždkou za prací. Obce jsou přiřazeny k centru podle principu převládající orientace celkové pracovní dojíždky. V případě nejasné orientace hlavního směru dojíždky (z obce vyjíždí stejný počet osob i do jiných směrů) je přihlédnuto k dodatečným kritériím:

- nejvýznamnější cíl denní dojíždky
- v pořadí další významné cíle dojíždky (a vzájemné poměry mezi nimi)
- nejvýznamnější mikroregiony dojíždky (jednotlivé cíle vyjíždky byly pro každou obec agregovány do celých mikroregionů) a jejich vzájemné relace
- spádovost obce podle výsledků regionalizace z roku 1991
- silniční vzdálenost ke středisku
- terénní členitost

Některé obce nemají hlavní spád přímo do příslušného centra, ale jsou s ním spojeny nepřímou přes jinou větší obec (často přes tzv. subregionální centrum).

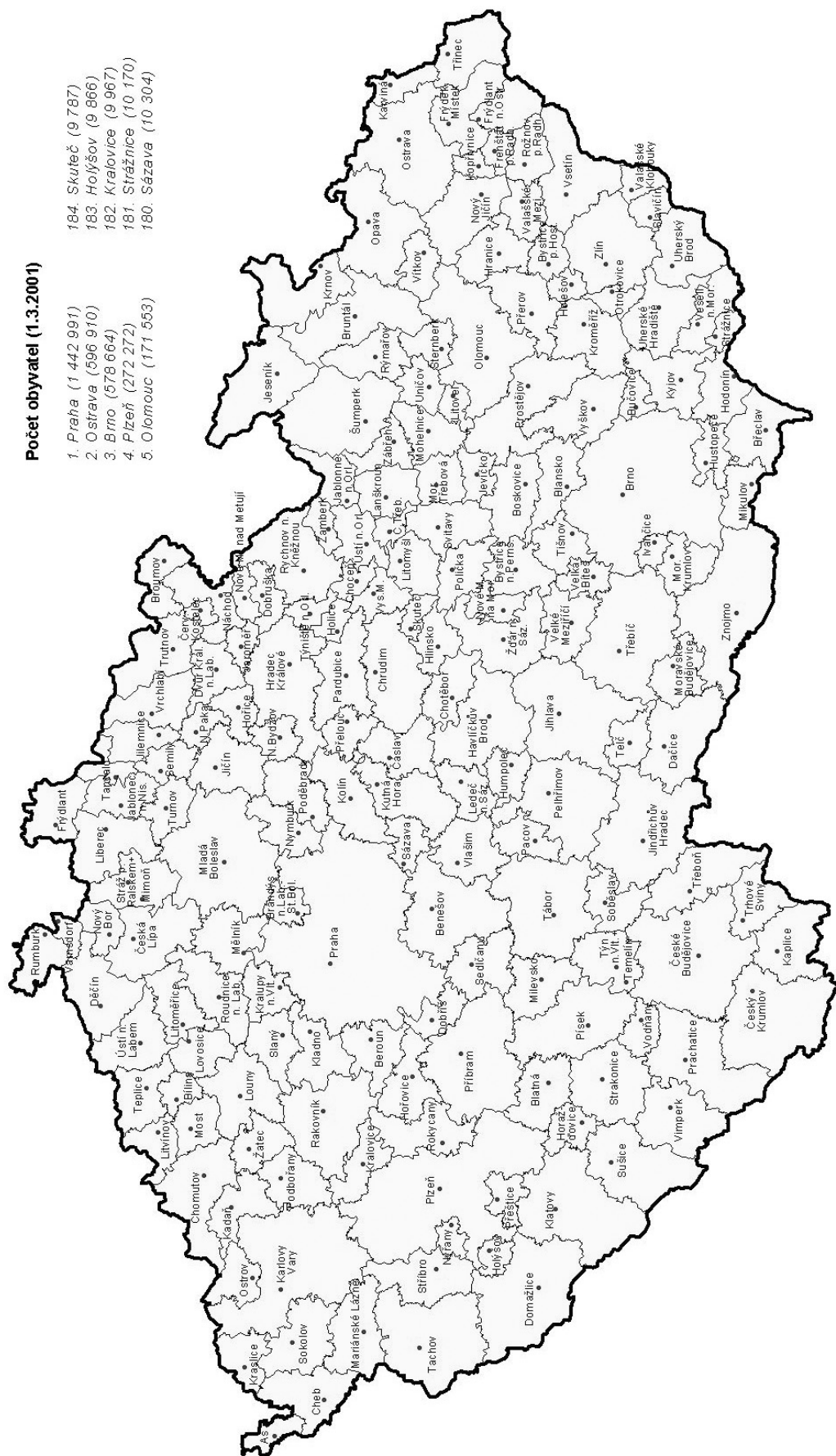
¹ Relativně menší míra měnlivosti při hodnocení dojíždky podle pracovních mikroregionů odráží silnější vazbu mezi přirozenou spádovostí územních jednotek a organizací celého sídelního systému. Hierarchie jednotlivých center v sobě odráží dlouhodobý vývoj urbanizační, sociální, ekonomický aj. (rozmístění dojíždkových proudů reflektuje primárně gravitační působení nejvýznamnějších center, kdy vahou je zejména ekonomická síla jednotlivých středisek), současné změny v sídelní struktuře, rozmístění obyvatel i pracovních příležitostí mohou tento vývoj jen částečně korigovat. To však automaticky neznamená neměnný význam jednotlivých středisek, ke změnám za posledních 10 let došlo zejména v aglomeracích a v zázemí největších měst či v oblastech ležících na rozhraní vlivu více středisek. Přestože cílem následujícího rozboru je především popis stavu k roku 2001, v některých případech je poukázáno i na pravděpodobné tendence (jak během uplynulého desetiletí, tak i v období od posledního censu do současnosti).

² Je zřejmé, že existují i jiné regionálně-tvorné procesy vázané na obyvatelstvo (viz. podrobnější diskuse v úvodu publikace). Jejich užití jako podkladů pro regionalizaci je však značně ztíženo, a to jak omezeným rozsahem této publikace, tak především absencí úplných, metodicky porovnatelných statistických údajů o těchto procesech.

Podle starších anketárních šetření (prováděných výzkumnými ústavy v 70. a 80. letech) tvořila v ČR dojíždka za prací 50-60 % všech cest obyvatel, následovaná dojíždkou za rekreací, kulturou a zábavou a dále dojíždkou do škol (obě kategorie s podílem zhruba 10-20 % na všech cestách). Od té doby došlo pravděpodobně k dílčím změnám v intenzitě jednotlivých procesů i jejich vzájemných vazbách (např. spojování cest za nákupy a zábavou), dominantní role pracovní dojíždky však nepochybně zůstala nedotčena (i proto, že se týká největší části obyvatel).

Konečně je třeba zdůraznit, že pracovní dojíždka má nezastupitelnou roli především při integraci územních celků na mikroregionálním řádu (tj. zjednodušeně na úrovni mezi okresy a správními obvody obcí s rozšířenou působností). Pro vymezení vyšších jednotek, resp. pro stanovení hierarchie mezi mikroregiony je potřeba pracovní pohyby doplnit údaji o jiných formách prostorové mobility, především o migraci obyvatelstva, či spádem za vyššími formami služeb občanské vybavenosti. Takový úkol však svojí šíří a komplexností již výrazně překračuje zaměření této publikace, proto bylo od seskupování mikroregionů do vyšších celků upuštěno.

Pracovní mikroregiony podle dojížděky za prací v roce 2001

Počet obyvatel (1.3.2001)

1. Praha (1 442 991)
2. Ostrava (596 910)
3. Brno (578 664)
4. Plzeň (272 272)
5. Olomouc (171 553)

Počet obcí (1.1.2001)

1. Praha (294)
2. Brno (197)
3. Plzeň (149)
4. Mladá Boleslav (135)
5. Třebíč (114)

Rozloha (km²) k 1.1.2001

1. Praha (2 719)
2. Brno (1 947)
3. Plzeň (1 851)
4. Karlovy Vary (1 386)
5. České Budějovice (1 265)

184. Skuteč (9 787)
183. Holýšov (9 866)
182. Kralovice (9 967)
181. Strážnice (10 170)
180. Sázava (10 304)

Centrum (středisko) pracovního subregionu je obec (obvykle město), do kterého mají hlavní spád (přímo či nepřímo) denní dojíždky za prací alespoň 2 sousední obce s úhrnnou populační velikostí v rozmezí 1 - 4 tis. obyvatel. Pracovní subregion je hierarchicky nižší celek, u něhož rozhodující část pracovní dojíždky není obvykle uzavřena v rámci jeho hranic (pracovní vyjíždka z jeho centra směřuje většinou mimo vymezený subregion).

Celý postup při seskupování obcí do vyšších celků je popsán níže.³

Při interpretaci charakteristik pracovních mikroregionů a jejich center je třeba vzít v potaz určité **nedostatky** plynoucí z hrubosti či neúplnosti přijatých kritérií.

- Vychází pouze z dojíždky za prací, ostatní formy prostorové mobility obyvatelstva zanedbává (dojíždku do škol, za občanskou vybaveností, za rekreací, nebo migraci obyvatelstva). Jak již bylo uvedeno výše, dojíždka za prací představuje nejčtenější formu mobility obyvatel a pro vytváření územních celků na úrovni mikroregionu má jednoznačně nejdůležitější a nezastupitelný význam.
- Neřeší problém hierarchie navržených středisek a jejich skladebnost do vyšší celků (mezo- a makroregionů).
- Rozhraní mezi mikro- a subregiony bylo zvoleno do značné míry subjektivně. Výše zvolené kritérium (4 tis. obyvatel zázemí a 10 tis. obyvatel celkem) je poměrně málo přísné a umožňuje vymezení i celky, jejichž vztahová uzavřenost z pohledu pracovní dojíždky je problematická (viz. některé vysoké podíly vyjíždějících mimo vymezený mikroregion v tab. 2.8.3 a 2.8.4). Důvodem „měkkosti“ je mj. snaha o rámcové porovnání s výsledky regionalizace z roku 1991, kde byla také použita podobně mírná kritéria.
- Závislost poměru populační velikosti střediska a zázemí na citlivosti vymezení centra v administrativních hranicích. Některá centra jsou administrativně vymezena značně široce, zahrnují i odlehlé a přitom populačně významné části obce, které by svým charakterem patřily spíše do zázemí tohoto centra. Deformující vliv administrativních hranic může v některých případech rozostřit kritérium minimálního počtu obcí v zázemí (odlehlá sídla mohou, ale nemusí být integrována do jedné obce, týká se především horských a podhorských oblastí).
- Při rozhodování o spádovosti obce se poměřují relativní spády k různým cílům dojíždky, společným základem pro porovnání je celkový objem pracovní vyjíždky mimo obec. Do spádovosti těchto obcí se však přímo nepromítá celková intenzita vyjíždky (teoreticky by měla být inverzně závislá na velikosti obce, může se však výrazně lišit i mezi obcemi stejné velikosti), ani míra ekonomické aktivity v obci. V některých obcích, především v periferních oblastech, může být celková intenzita vyjíždky snížena vinou vysokého počtu nezaměstnaných či ekonomicky neaktivních osob, kterým se nevyplatí dojíždět do vzdálenějších cílů, případně neseženou dostatek pracovních příležitostí ani v místě bydliště. Celková spádovost takové obce je poté posuzována podle relativně malého vzorku dojíždějících osob.
- Kvalita získaných údajů z cenzu je sice relativně vysoká (z celkového počtu 4 288 tis. vyjíždějících v ČR jich okolo 150 tis. (3,5 %) neuvedlo místo pracoviště, nebo jej výjimečně uvedlo neúplně). Spíše v ojedinělých případech tak může být skutečný směr dojíždky vychýlen vlivem neuvedených, či špatně uvedených směrů dojíždky, nebo chybným zařazením některých pohybů k denní formě dojíždky místo formy nedenní (např. některé druhy směnného provozu).
- Časový odstup mezi populačním cenzem (březen 2001) a současností. Přestože bylo konstatováno, že v obecné rovině jsou pracovní mikroregiony relativně stabilními celky, k dílčím změnám ve spádovosti mohlo dojít i během relativně krátkého období od posledního cenzu. Týká se to zejména obcí ležících na rozhraní vlivu více středisek (v tzv. oscilační zóně), ale i samotných center (především menších měst, kde je lokální trh práce výrazně ovlivněn jediným větším zaměstnavatelem).

³ Nejdříve byl pro každou z 6 258 obcí v ČR (podle vymezení k datu sčítání) stanoven prostý hlavní směr pracovní vyjíždky (bez zohlednění dodatečných kritérií). Obec, která se stala cílem dojíždky pro jinou obec, již nebyla dále připojována. Tím vzniklo 611 elementárních spádových okrsků. Kritéria pro subregionální centrum splnilo 288 okrsků, z nichž 156 okrsků dokonce i kritéria mikroregionu. Třetina okrsků však měla v zázemí pouze 1 spádovou obec a více než 100 okrsků nedosahovalo jako celek ani hranice 1 000 obyvatel. Všechny okrsky, které nevyhověly požadovaným kritériím mikroregionu (téměř ¾), byly následně přiřčeny k vyšším celkům (mikroregionům) podle orientace směru vyjíždky z největší obce okrsku (ta by měla dostatečně reprezentovat spádovost celého útvaru). V případě nejasné orientace bylo přihlédnuto k dodatečným kritériím (viz. výše). Po této úpravě bylo vymezeno 184 mikroregionálních center a dalších 131 center na úrovni subregionu.

Následně byla upravena spádovost obcí, které tvořily enklávy (zajištění shody spádovosti se sousedními obcemi), změněna byla též orientace vyjíždky z některých vojenských újezdů a z obcí s rozsáhlým katastrem a současně minimálním počtem obyvatel. Tyto korekce se týkaly jen velmi malého počtu obcí.

V závěrečné fázi byly pro kontrolu všechny proudy vyjíždky z každé obce agregovány do jednotlivých mikroregionů (cíli dojíždky) a byly porovnány nejvýznamnější preference každé obce. Pokud obec preferovala na 1. místě odlišný mikroregion (než ten, který byl pro ni dříve určen), nebo docházelo k současné preferenci více mikroregionů, byla znovu posouzena její spádovost podle výše uvedených pomocných kritérií. V odůvodněných případech byla obec přiřazena k jinému mikroregionu (šlo většinou o velmi malé obce v řídce zalidněných oblastech na rozhraní vlivu 2 či více středisek, nebo o obce ležící v zázemí krajských měst).

Nejdůležitější **výsledky** pracovní regionalizace jsou představeny (v mapové podobě) i v celorepublikovém pohledu. V daleko podrobnějším detailu jsou naopak analyzovány pracovní mikroregiony v příslušném kraji. Textové tabulky uvádějí jejich základní charakteristiky (počet obcí, rozloha, počet obyvatel ve středisku i zázemí), tak i podrobnější strukturu dojíždčkových proudů mezi/v rámci jednotlivých mikroregionů. V doprovodném textu je poukázáno na specifičnosti některých celků, a to z hlediska oprávněnosti jejich vymezení i struktury dojíždějících do spádového centra. V nejvýznamnějších případech jsou naznačeny i pravděpodobné vývojové tendence. Ilustrativní mapy dokreslují rozsah mikroregionů, včetně jejich vazby k územně-správnímu členění, platnému k 1. 1. 2003 (výjimku představují pracovní mikroregiony, ty byly agregovány z obcí podle jejich stavu k 1. 1. 2001).

Zatímco tato kapitola 2.8 se zabývá pracovními mikroregiony, předchozí kapitola je výhradně zaměřena na jejich centra. Rozbor ze zde (kap. 2.7) doplněn podrobnými tabulkami řady B v příloze s charakteristikami dojíždějících z nejvýznamnějších zdrojových obcí. Dojíždčkové proudy se zde neomezují pouze na hranice daného mikroregionu, ale mohou pokrývat celé území ČR (tedy např. i obce náležící do jiného kraje).

Na základě dat o dojíždce za prací ze sčítání v roce 2001 bylo výše uvedeným postupem vytvořeno v Ústeckém kraji 16 pracovních mikroregionů, které jsou zhruba reprezentovány správním územím obcí s rozšířenou působností. Jejich úhrnná plocha překračovala o 17 km² rozlohu kraje, počet obcí, které přísluší do těchto vymezených mikroregionů je v úhrnu stejný jako počet obcí v kraji. Mezikrajové přesahy nejsou velké. **K mikroregionům Ústeckého kraje byly přiřazeny 4 obce z mikroregionů jiných krajů:**

Obec	Okres	Kraj
Kozojedy, Smilovice	Rakovník	Středočeský
Tuhaň	Česká Lípa	Liberecký
Tis u Blatna	Plzeň – sever	Plzeňský

Naproti tomu u 4 obcí byla výše uvedenou metodou zjištěna **vazba k mikroregionům jiných krajů:**

Obec	Okres	Kraj
Podbořanský Rohozec	Karlovy Vary	Karlovarský
Starý Šachov, Merboltice, Velká Bukovina	Česká Lípa	Liberecký

Z hlediska počtu obyvatel je velikostní struktura mikroregionů v kraji odlišná od struktury v rámci celé České republiky. Vysoké zastoupení v kraji mají mikroregiony s více než 40 tisíci obyvateli (56 %, ČR 38 %), z toho 2 mikroregiony překračují hranici 100 tis. obyvatel (12,5 %, ČR 9 %). O 10 % nižší zastoupení než v ČR mají mikroregiony s 15 - 19 tisíci obyvateli (6 %). Zhruba stejný je podíl mikroregionů s 20 - 24 tisíci obyvateli (13 %).

Tab. 2.8.1 Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pracovních mikroregionů

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1.1.2003	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel	Pracovní mikroregiony podle dojíždky za prací v roce 2001	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel
DĚČÍN	554	34	79 314	DĚČÍN	528	31	78 565
Rumburk	266	12	33 866	Rumburk	266	12	33 866
Varnsdorf	89	6	20 707	Varnsdorf	89	6	20 707
CHOMUTOV	486	25	81 020	CHOMUTOV	635	31	86 359
Kadaň	449	19	43 959	Kadaň	316	14	38 910
LITOMĚŘICE	471	40	57 645	LITOMĚŘICE	323	33	45 178
Lovosice	262	32	26 569	Lovosice	258	32	26 274
Roudnice nad Labem	300	33	30 045	Roudnice nad Labem	445	39	42 170
LOUNY	472	41	42 850	LOUNY	508	44	43 452
Podbořany	338	11	15 715	Podbořany	346	11	15 689
Žatec	307	18	27 455	Žatec	260	15	26 613
MOST	231	15	77 027	MOST	236	16	77 126
Litvínov	236	11	40 169	Litvínov	236	11	40 169
TEPLICE	346	26	105 476	TEPLICE	334	25	104 628
Bílina	124	8	20 622	Bílina	135	9	21 470
ÚSTÍ NAD LABEM	404	23	117 780	ÚSTÍ NAD LABEM	435	25	118 714
Území celkem	5 334	354	820 219	Území celkem	5 351	354	819 890

Poznámky:

Všechna data se vztahují k datu sčítání lidu, domů a bytů 2001

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP)

Významné postavení mezi pracovními mikroregiony z hlediska počtu obyvatel mají Ústí nad Labem a Teplice v úhrnu s více než 27 % obyvatel kraje. Přitom z hlediska rozlohy jsou oba regiony průměrné (Teplice) a mírně nadprůměrné (Ústí nad Labem). Největší rozlohou je chomutovský mikroregion (635 km²), v němž žije téměř 11 % obyvatel kraje. Nejmenším mikroregionem v kraji ze všech uváděných hledisek je Varnsdorf. Z výše uvedené tabulky je patrná významná pozice bývalých okresních měst. Kromě toho byly v rámci 6 pracovních mikroregionů stanoveny hierarchicky nižší celky, tzv. subregiony. Jejich zastoupení názorně ukazuje následující přehled a kartogram:

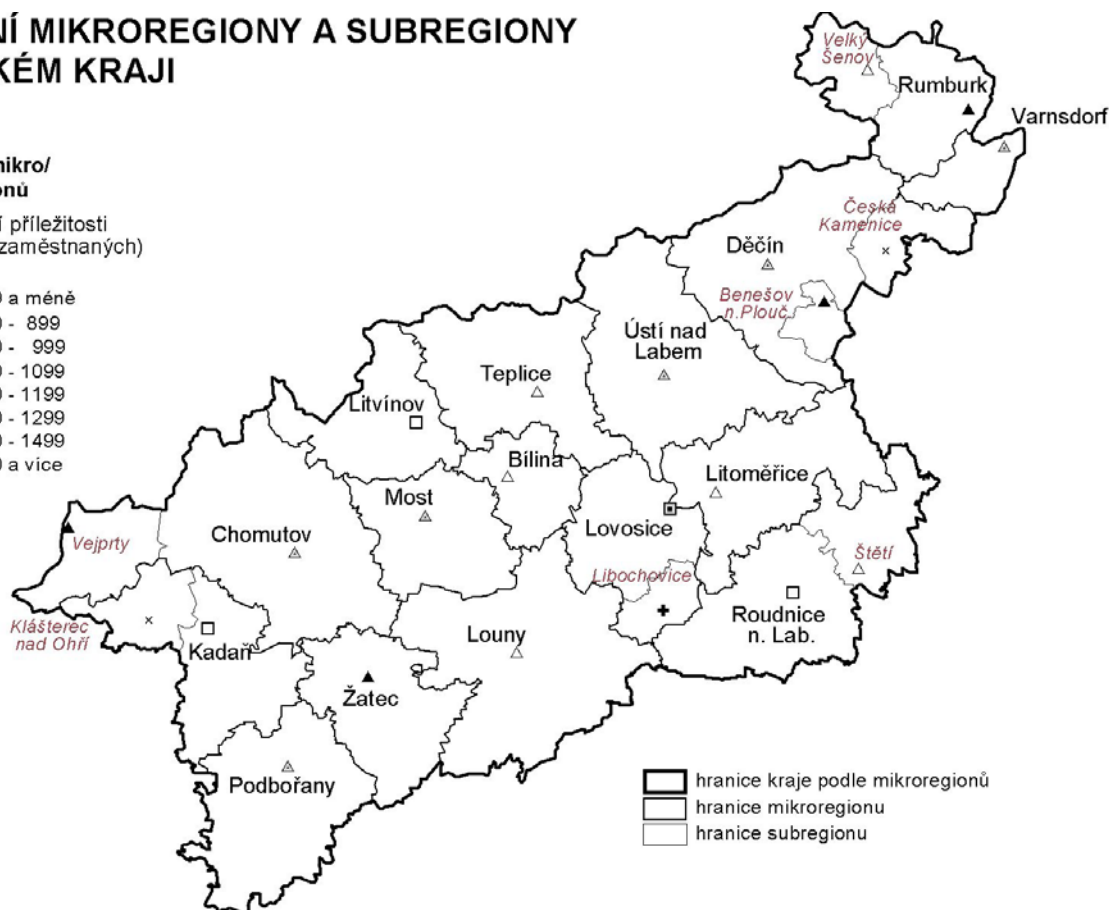
Mikroregion Subregion	Počet obcí mikro/ subregionu	Počet obyvatel mikro/subregionu celkem	v tom		Počet pracovních míst v mikro/subregionu
			jádro regionu	zázemí regionu	
Děčín	31	78 565	52 506	26 059	33 252
Benešov n/Plouč.	4	5 325	4 062	1 263	2 007
Česká Kamenice	5	6 617	5 492	1 125	2 107
Rumburk	12	33 866	11 024	22 842	13 091
Velký Šenov	6	8 370	2 014	6 356	3 392
Chomutov	31	86 359	51 007	35 352	32 524
Vejprty	5	5 049	3 336	1 713	1 822
Kadaň	14	38 910	17 579	21 331	17 151
Klášteřec n/Ohří	4	17 193	15 757	1 436	5 988
Lovosice	32	26 274	9 312	16 962	9 883
Libochovice	8	5 662	3 677	1 985	1 984
Roudnice n/Labem	39	42 170	13 132	29 038	17 024
Štětí	7	12 337	9 197	3 140	5 546

PRACOVNÍ MIKROREGIONY A SUBREGIONY V ÚSTECKÉM KRAJI

Centra mikro/ subregionů

(pracovní příležitosti
na 1000 zaměstnaných)

- × 799 a méně
- ✱ 800 - 899
- ▲ 900 - 999
- △ 1000 - 1099
- △ 1100 - 1199
- 1200 - 1299
- ▣ 1300 - 1499
- 1500 a více

Z výše uvedené tabulky 2.8.1 a barevného kartogramu („Srovnání vymezení pracovních mikroregionů a správních obvodů ORP“) je patrné, že hranice pracovních regionů se příliš neliší od správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Tři pracovní mikroregiony (Rumburk, Varnsdorf a Litvínov) kopírují hranici příslušných správních obvodů ORP.

Nejvýznamněji zasahují do jiného správního obvodu ORP pracovní mikroregiony: Roudnice nad Labem, ke kterému je přiřazeno 6 obcí (Drahobuz, Hošťka, Račice, Snědovice, Štětí a Vrutice) ze SO ORP Litoměřice a dále mikroregion Chomutov, kam pracovně spadá 5 obcí ze SO ORP Kadaň (Vejprty, Kovářská, Měděnec, Kryštofovy Hamry a Loučná) a Velemyšleves ze správního obvodu Žatec.

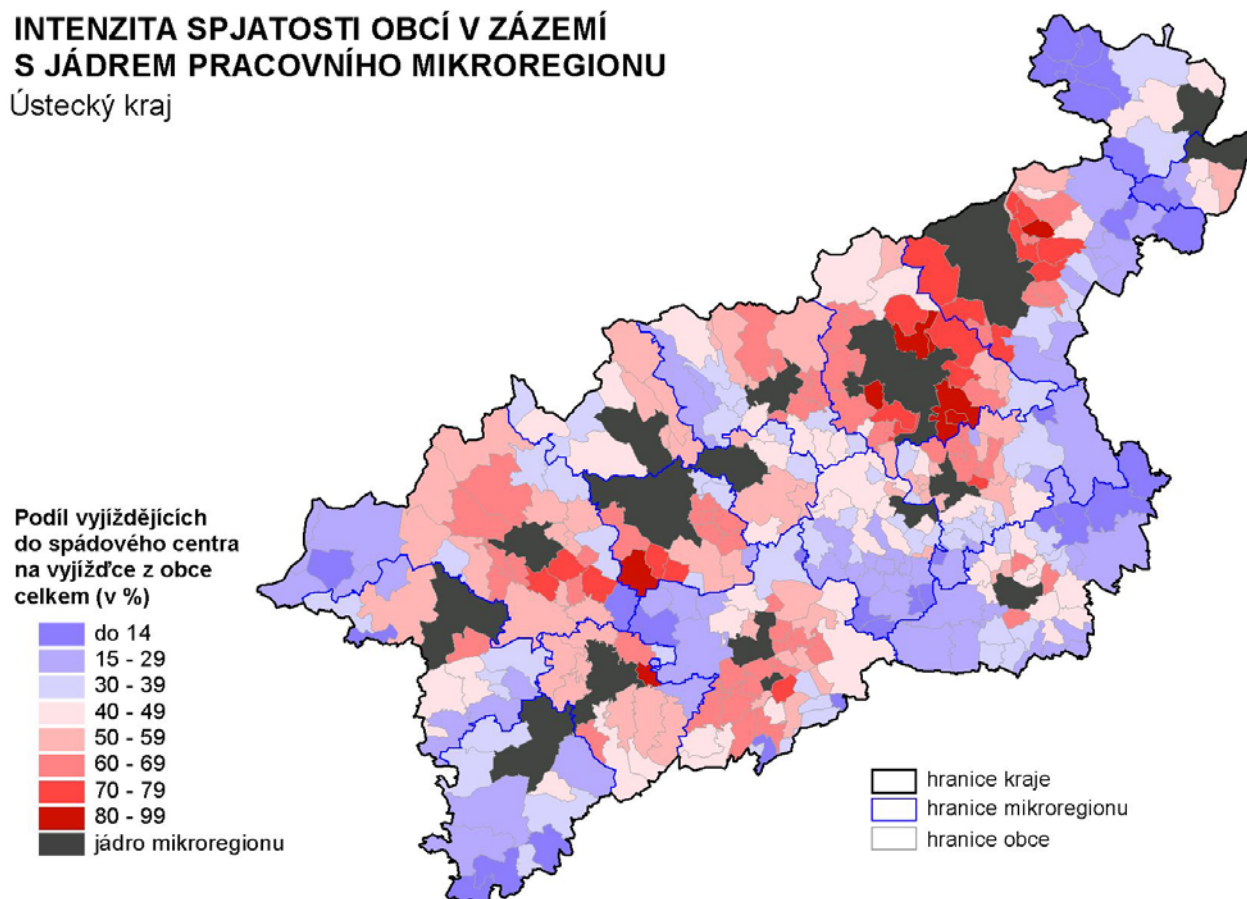
SROVNÁNÍ VYMEZENÍ PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ A SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

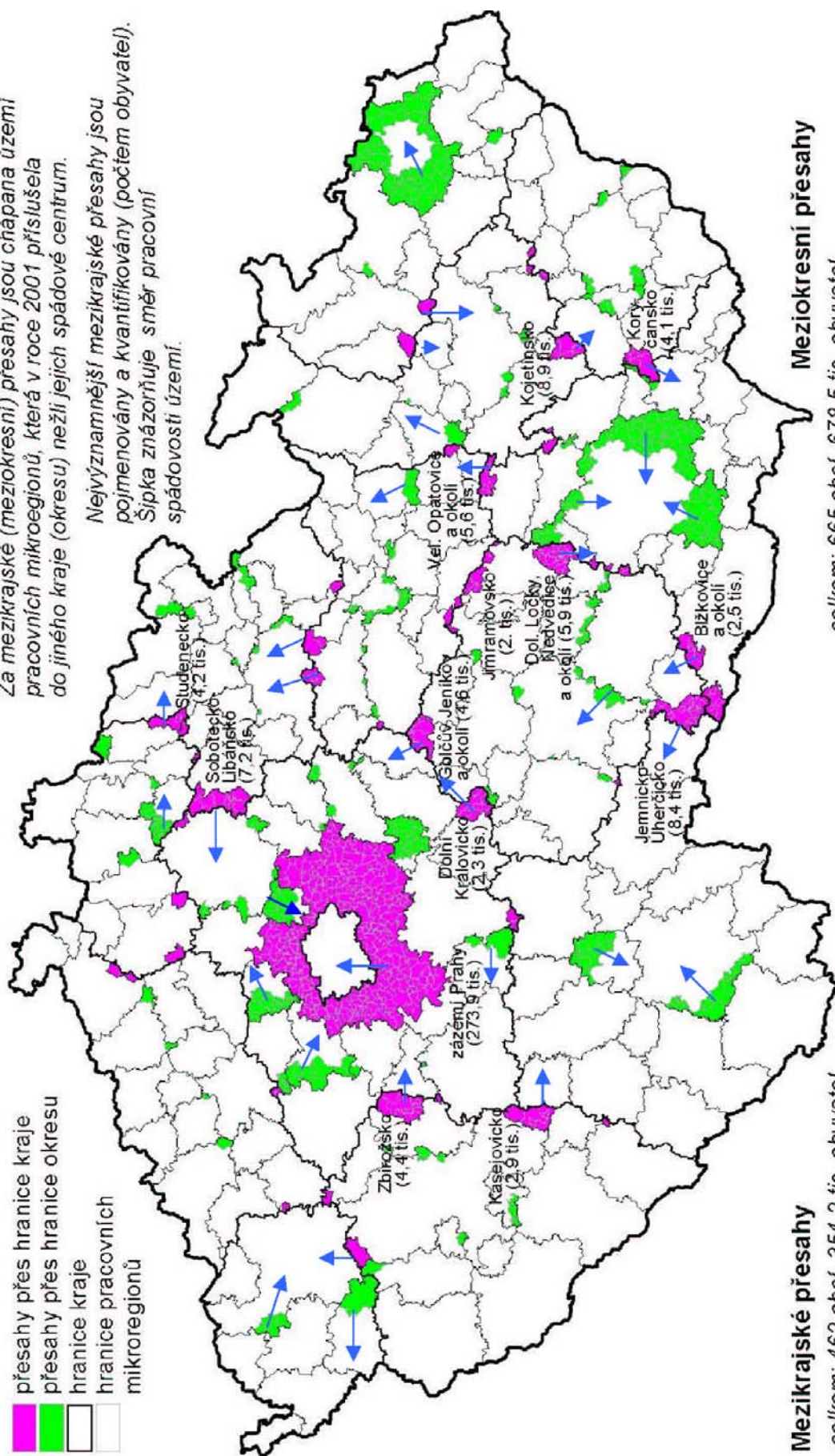
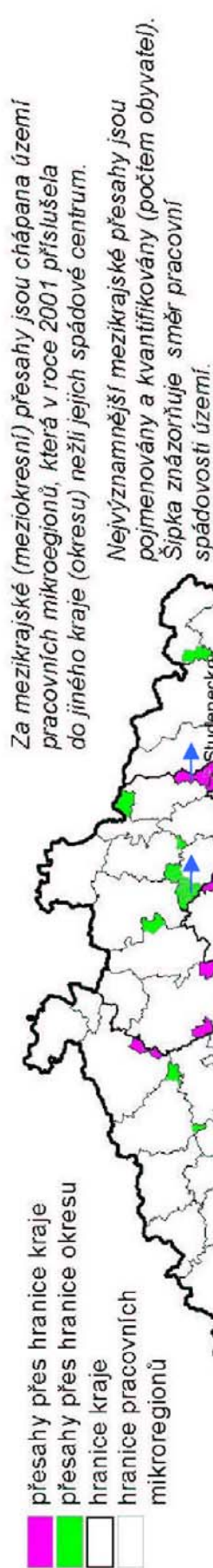
Pozn. Pracovní mikroregiony jsou vymezeny barvou a jsou pojmenovány

INTENZITA SPJATOSTI OBCÍ V ZÁZEMÍ S JÁDREM PRACOVNÍHO MIKROREGIONU

Ústecký kraj

MEZIKRAJSKÉ A MEZIOKRESNÍ PŘESAHY PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ

Mezikrajské přesahy

celkem: 462 obcí, 354,2 tis. obyvatel
 v tom: zázemí Prahy: 293 obcí a 273,9 tis. obyvatel
 ostatní území: 169 obcí a 80,3 tis. obyvatel

Meziokresní přesahy

celkem: 665 obcí, 678,5 tis. obyvatel
 v tom: zázemí Prahy: 126 obcí a 111,4 tis. obyvatel
 ostatní území: 539 obcí a 567,1 tis. obyvatel
 (sousední okresy Prahy, Brna a Plzně jsou chápány jako součásti těchto měst)

U ostatních pracovních mikroregionů jsou jen nepatrné přesuny mimo hranici správního obvodu příslušného ORP. Do mikroregionu Louny byly přiřazeny obce Bitozeves a Blažim ze SO ORP Žatec. Naproti tomu ze SO ORP Louny připadla obec Kozly do pracovního regionu Most. Ze správního obvodu Litoměřice mají Lovečkovice pracovní spád do mikroregionu Ústí nad Labem, kam rovněž patří Prackovice ze SO ORP Lovosice. Do jádra pracovního regionu Lovosice byly naopak zařazeny Žabovřesky nad Ohří ze SO ORP Roudnice nad Labem. Jedinou obcí, která má pracovní spád mimo SO ORP Teplice jsou Kostomlaty pod Milešovkou a byly přiřazeny do pracovního mikroregionu Bílina.

Mimo Ústecký kraj byly zařazeny do pracovního mikroregionu Česká Lípa obce Starý Šachov, Merboltice a Velká Bukovina ze správního obvodu ORP Děčín. Ze SO ORP Podbořany připadl do mikroregionu Karlovy Vary Podbořanský Rohozec.

Naproti tomu z jiného kraje mají pracovní spád do mikroregionu Louny obce Kozojedy a Smilovice ze správního obvodu ORP Rakovník. Do pracovního regionu Podbořany patří obec Tis u Blatna ze správního obvodu Kralovice. Mikroregion Roudnice nad Labem se pracovní rozšířil ještě o obec Tuhaň ze SO ORP Česká Lípa.

Mezi pracovními mikroregiony jsou značné rozdíly nejen z hlediska jejich velikosti (největší je chomutovský a je rozlohou více než sedmkrát větší než nejmenší varnsdorfský), ale i z hlediska počtu pracovních míst v mikroregionu. Ústecký mikroregion má 9x více obsazených pracovních míst než z tohoto hlediska nejmenší podbořanský. S ohledem na tyto výrazné rozdíly nemá smysl charakterizovat mikroregiony jejich průměrnou velikostí, ale je dobré využít hlediska intenzity jednotlivých mikroregionů.

Tab. 2.8.2 Počet obyvatel, pracovních míst a saldo dojížděky za prací v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Rozloha mikro-regionu (km ²)	Počet obcí v mikro-regionu	Počet obyvatel mikroregionu			Podíl jádra mikroregionu (v %)		Pracovní místa v mikroregionu		Saldo dojížděky za prací	
			celkem	v tom		na obyvatelstvu	na prac. příležitostech	celkem	na 1000 zaměst. obyvatel ¹⁾	v jádře mikro-regionu	v celém mikro-regionu
				jádro	zázemí						
DĚČÍN	528	31	78 565	52 506	26 059	66,8	75,6	33 252	941	1 515	-2 070
Rumburk	266	12	33 866	11 024	22 842	32,6	37,9	13 091	893	-204	-1 566
Varnsdorf	89	6	20 707	16 040	4 667	77,5	82,1	9 286	982	191	-171
CHOMUTOV	635	31	86 359	51 007	35 352	59,1	69,8	32 524	893	948	-3 913
Kadaň	316	14	38 910	17 579	21 331	45,2	57,5	17 151	961	1 917	-692
LITOMĚŘICE	323	33	45 178	24 879	20 299	55,1	69,7	19 964	965	1 937	-734
Lovosice	258	32	26 274	9 312	16 962	35,4	53,7	9 883	866	1 239	-1 532
Roudnice nad Labem	445	39	42 170	13 132	29 038	31,1	43,5	17 024	901	1 254	-1 866
LOUNY	508	44	43 452	19 639	23 813	45,2	64,1	16 818	890	1 643	-2 087
Podbořany	346	11	15 689	6 112	9 577	39,0	45,3	6 053	897	0	-692
Žatec	260	15	26 613	19 919	6 694	74,8	82,0	10 550	908	-219	-1 065
MOST	236	16	77 126	68 263	8 863	88,5	93,4	33 812	1034	2 016	1 107
Litvínov	236	11	40 169	27 397	12 772	68,2	80,7	17 086	1048	2 500	786
TEPLICE	334	25	104 628	51 060	53 568	48,8	62,0	40 306	907	2 934	-4 118
Bílina	135	9	21 470	15 890	5 580	74,0	74,1	10 576	1133	837	1 245
ÚSTÍ NAD LABEM	435	25	118 714	95 436	23 278	80,4	84,8	55 212	1029	3 535	1 537

¹⁾ bydlících v obcích mikroregionu

Poznámka:

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP)

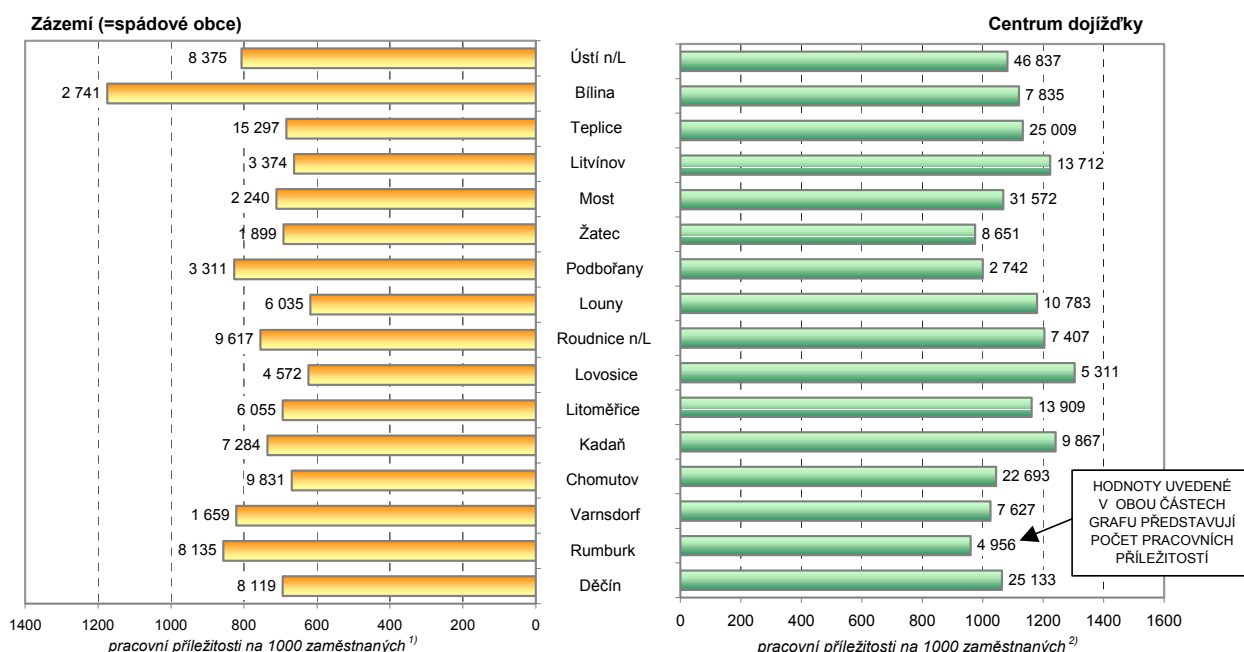
Regionalizace podle dojížděky za prací ukázala, že všech 16 obcí s rozšířenou působností tvoří jádra pracovního mikroregionu. Jedním z hodnotících faktorů je rovněž **podíl jádra mikroregionu** na celém pracovním mikroregionu. V průměru se jádra podílejí více než polovinou na obyvatelstvu a dvěma třetinami na pracovních příležitostech mikroregionu. Mezi jednotlivými pracovními mikroregiony byly i tady zjištěny poměrně velké rozdíly. Nejvyšší podíl (více než 80 %) **na obyvatelstvu** mikroregionu měl Most (88,5 %) a Ústí nad Labem (80,4 %). Naproti tomu nejméně se jádro podílí na počtu obyvatel mikroregionu – méně než 40 procenty v Roudnici nad Labem (31,1 %), Lovosicích (35,4 %) a Podbořanech (39 %). **Na pracovních příležitostech** dosahoval nejvyšší podíl jádra Most (93,4 %), více než 80 procentní hranici překračuje Ústí nad Labem (84,8 %), Varnsdorf (82,1 %), Žatec (82 %) a Litvínov (80,7 %). Výrazně nejnižší podíl jádra (37,9 %) je v Rumburku, následuje Roudnice nad Labem (43,5 %) a Podbořany (45,3 %).

Saldo dojížděky je ve většině **pracovních mikroregionů** záporné. Vyšší počet pracovních příležitostí než počet bydlících zaměstnaných osob nabízí a **kladné** bilance dosahují pouze mikroregiony: Ústí nad Labem (saldo 1 537 osob), Bílina (1 245), Most (1 107) a Litvínov (786 osob).

Nejvyšší **záporné** saldo ze všech mikroregionů mají Teplice (- 4 118 osob), přestože jejich vlastní jádro dosahuje po Ústí nad Labem druhé nejvyšší kladné hodnoty bilance. Dále následuje chomutovský mikroregion (- 3 913 osob) s třetím nejnižším kladným saldem v jádru. Deficit více než 2 tisíce pracovních příležitostí vykazují v lounském (- 2 087 osob) a děčínském (- 2 070 osob) mikroregionu, přestože vlastní jádro obou má poměrně vysoké kladné saldo dojížděky za prací. Nižší počet pracovních příležitostí v porovnání s počtem bydlících zaměstnaných jak v celém pracovním mikroregionu, tak i v jádře vykazují pouze žatecký a rumburský mikroregion.

Schopnost uspokojit poptávku „místních“ obyvatel po práci lze hodnotit prostřednictvím počtu **obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných** (bydlících v celém regionu). Nejlepší pozici má bílinský mikroregion (1 133 míst), který spolu s Týnem nad Vltavou, Temelínem, Lanškrounem, Prahou a Karvinou vykazuje nejvyšší hodnoty. Z celorepublikového pohledu mají významné postavení mikroregiony s krajským (největším) městem, neboť právě v těchto regionech v polovině kraje dosahuje výše zmíněný ukazatel nejvyšších hodnot. Pro Ústecký mikroregion (1 029 míst) to neplatí, neboť jej předstihuje kromě výše zmíněného mikroregionu Bílina, rovněž Litvínov (1 048 míst) a Most (1 034 míst). Naproti tomu nejhorší situace je v mikroregionu Lovosice, který poskytuje pracovní příležitosti pouze pro 866 osob z 1 000 zaměstnaných (částečně důsledek omezení zemědělské produkce a tím ukončení činnosti navazujících zpracovatelských podniků - konzervárny, cukrovary, útlumu tukového a chemického průmyslu, překladiště apod.).

Graf 16 Pracovní příležitosti ve střediscích pracovních mikroregionů a v jejich zázemí

¹⁾ bydlících ve spádových obcích příslušejících k danému centru

²⁾ bydlících v příslušném centru

Intenzita vyjížděky za prací vyjádřená podílem vyjíždějících na počtu bydlících zaměstnaných osob dosahuje v krajském úhrnu 38 % a v rámci republiky se řadí na třetí místo po Libereckém kraji (34,5 %) a Středočeském kraji vč. Prahy (27,4 %).

Tab. 2.8.3 Spádovost jádra a zázemí v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící za prací z obcí mikroregionu celkem	Intenzita vyjížděky za prací (v %)	Vyjíždějící za prací z obcí zázemí				Vyjíždějící za prací z jádra mikroregionu		
			celkem	v tom v %			celkem	v tom v %	
				do jádra mikro-regionu	do ostatních obcí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)		do zázemí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)
Děčín	10 961	31,0	6 878	53,9	17,0	29,0	4 083	35,6	64,4
Rumburk	5 730	39,1	3 945	24,7	39,9	35,3	1 785	35,6	64,4
Varnsdorf	2 441	25,8	1 116	40,4	20,9	38,7	1 325	13,5	86,5
Chomutov	15 050	41,3	9 175	51,0	12,9	36,1	5 875	38,5	61,5
Kadaň	6 639	37,2	4 627	49,4	13,9	36,7	2 012	31,4	68,6
Litoměřice	9 277	44,8	5 683	42,6	18,7	38,7	3 594	25,7	74,3
Lovosice	6 253	54,8	4 647	31,9	23,3	44,8	1 606	13,3	86,7
Roudnice nad Labem	9 259	49,0	7 086	30,7	25,0	44,3	2 173	36,5	63,5
Louny	9 347	49,4	6 621	48,0	18,1	33,9	2 726	37,1	62,9
Podbořany	2 878	42,7	1 994	26,2	27,3	46,5	884	33,4	66,6
Žatec	4 166	35,9	1 748	53,3	10,3	36,4	2 418	19,1	80,9
Most	8 710	26,6	2 166	58,1	9,7	32,1	6 544	9,2	90,8
Litvínov	7 266	44,6	3 612	54,1	9,3	36,6	3 654	20,0	80,0
Teplice	21 038	47,4	14 393	48,1	21,6	30,3	6 645	47,0	53,0
Bílina	4 213	45,2	1 665	44,6	15,4	40,1	2 548	31,2	68,8
Ústí nad Labem	13 082	24,4	6 652	67,6	16,3	16,1	6 430	42,1	57,9

V rámci pracovních mikroregionů kraje dosahuje nejnižší intenzity vyjížděky za prací ústecký mikroregion (24,4 %), druhý nejnižší podíl je v mosteckém mikroregionu (26,6 %) a jsou o 13,6, resp. o 11,4 procentních bodů pod krajským průměrem. Oba mikroregiony mají vysoký podíl obyvatel bydlících v centru dojížděky - jádře mikroregionu (Most 88,5 % a Ústí nad Labem 80,4 %). Naproti tomu výrazně nadprůměrná intenzita vyjížděky byla v lovosickém mikroregionu (54,8 %), kde je zároveň druhý nejnižší podíl obyvatel bydlících v jádře mikroregionu.

Struktura vyjížděky podle jejího prostorového typu ukazuje na značné rozdíly mezi jednotlivými mikroregiony. Lze je rozdělit do pomyslných čtyř skupin. První skupina je tvořena mikroregiony, z jejichž zázemí vyjíždí **nadpoloviční většina vyjíždějících do jádra mikroregionu**. Patří sem Ústí nad Labem (67,6 %), Most (58,1 %), Litvínov (54,1 %), Děčín (53,9 %) a Žatec (53,3 %).

Do druhé skupiny můžeme zařadit mikroregiony s vysokým podílem vyjížděky v rámci zázemí daného mikroregionu. Nejvyšší podíl připadá na rumburský mikroregion, kde vyjíždělo z obcí zázemí do ostatních obcí mikroregionu téměř 40 % vyjíždějících. Více než pětina všech vyjíždějících směřuje do ostatních obcí zázemí v mikroregionech Podbořany (27,3 %), Roudnice nad Labem (25 %), Lovosice (23,3 %), Teplice (21,6 %) a Varnsdorf (20,9 %).

Mikroregiony, ze kterých vyjíždí vysoký podíl zaměstnaných osob do jiných mikroregionů (vč. zahraničí) lze zařadit do třetí skupiny a patří sem s více než 40 procentním podílem podbořanský mikroregion (46,5 %), lovosický (44,8 %), roudnický (44,3 %) a těsně nad touto hranicí je bílinský mikroregion (40,1 %).

Čtvrtou skupinu tvoří mikroregiony s nejvyrovnanější strukturou vyjížděky z hlediska prostorových typů. Lze sem zařadit po dvou mikroregionech z děčínského a litoměřického okresu, podbořanský mikroregion z lounského okresu a teplický z okresu Teplice.

Na základě porovnání Ústeckého kraje z tohoto hlediska s ostatními kraji ČR vyplývá, že má nejnižší podíl vyjíždějících za prací z obcí zázemí do ostatních obcí mikroregionu (19,1 %) a po Pardubickém (37,2 %) a Libereckém kraji (35,8 %) třetí nejvyšší podíl vyjíždějících mimo mikroregion (34,4 %). Podíl vyjíždějících z obcí zázemí do jádra mikroregionu je pátý nejvyšší (46,6 %) po Olomouckém (50,5 %), Středočeském vč. Prahy (49,8 %), Jihočeském (48,2 %) a Jihomoravským kraji (48,1 %).

Pracovní význam střediska i charakteristiky polohy a sídelní struktury jeho zázemí se promítají též do ukazatelů **integrity** (vzájemné spjatosti obcí tvořících zázemí a jádro mikroregionu). Vyjádříme-li ji podílem denně vyjíždějících za prací ze zázemí směřujících do všech obcí příslušného mikroregionu, pak okraje variačního rozpětí v rámci kraje tvoří na jedné straně mikroregion se sídlem krajského města - Ústí nad Labem (86,9 %) a na druhé straně Lovosice (58,1 %). Celokrajská hodnota (70,3 %) je v republikovém srovnání třetí nejnižší po kraji Pardubickém (68,5 %) a Libereckém (69,2 %).

Tab. 2.8.4 Integrita jader pracovních mikroregionů a jejich zázemí podle celkové a denní dojížděky za prací

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící ze zázemí (v %) do jádra mikroregionu		Vyjíždějící ze zázemí (v %) do všech obcí mikroregionu		Vyjíždějící ze všech obcí mikroregionu (v %) do obcí mikroregionu	
	celkem	denně	celkem	denně	celkem	denně
Děčín	53,9	57,5	71,0	75,8	57,8	65,8
Rumburk	24,7	27,6	64,7	73,8	55,6	63,3
Varnsdorf	40,4	45,8	61,3	68,9	35,4	44,1
Chomutov	51,0	57,4	63,9	71,4	54,0	61,7
Kadaň	49,4	50,8	63,3	67,9	53,7	59,1
Litoměřice	42,6	45,1	61,3	65,0	47,5	52,5
Lovosice	31,9	32,9	55,2	58,1	44,4	47,4
Roudnice nad Labem	30,7	33,7	55,7	60,1	51,2	55,4
Louny	48,0	51,6	66,1	71,1	57,7	63,7
Podbořany	26,2	31,0	53,5	61,5	47,3	54,9
Žatec	53,3	58,2	63,6	68,7	37,8	44,5
Most	58,1	59,6	67,9	70,0	23,8	25,4
Litvínov	54,1	57,0	63,4	67,1	41,6	45,5
Teplice	48,1	51,0	69,7	73,6	62,5	67,6
Bílina	44,6	44,2	59,9	59,2	42,5	42,5
Ústí nad Labem	67,6	69,5	83,9	86,9	63,4	70,8

Podíl denní vyjížděky za prací v rámci mikroregionu na celkové vyjížděce z obcí je téměř ve všech mikroregionech kraje vyšší než u vyjížděky bez rozlišení frekvence cest za prací. V krajském úhrnu byl podíl **denní vyjížděky uvnitř mikroregionů** vyšší o 5,7 procentního bodu (celkem 51,8 %, denně 57,5 %) a je po Libereckém kraji (56 %) druhý nejvyšší v rámci ČR. Celorepublikový údaj (65,5 %) je o 6,5 procentního bodu vyšší než podíl celkové vyjížděky v rámci mikroregionu. Raritou v rámci kraje je bílinský region, kde je dosažena nulová odchylka, tzn. že všichni vyjíždějící za prací vyjíždí denně. Výrazně nadprůměrné zastoupení denní dojížděky mezi obcemi mikroregionu bylo zjištěno v mikroregionech Varnsdorf (vyšší o 8,7 procentního bodu) a Děčín (o 8 procentních bodů). Podíl denní vyjížděky uvnitř mikroregionu je nejvyšší v Ústí nad Labem (70,8 %) a je o 7,4 procentního bodu vyšší než celkový podíl. Nejméně zaměstnaných vyjíždí v rámci mikroregionu Most, kde celkový podíl dosahuje 23,8 % a denní je pouze o 1,6 procentního bodu vyšší (25,4 %).

Pracovní regionalizace Ústeckého kraje ukazuje na významné postavení měst s více než 50 tisíci obyvateli, která jsou jádry nejvýznamnějších pracovních mikroregionů a soustřeďují více než polovinu pracovních příležitostí v kraji. S výjimkou teplického regionu je podíl jádra, co se týká soustředěnosti pracovních příležitostí, vyšší než krajská hodnota. Kladné saldo dojížděky za prací v rámci celého mikroregionu mají v kraji pouze 4 pracovní mikroregiony – Ústí nad Labem, Bílina, Most a Litvínov. U všech těchto regionů hodnota ukazatele obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob přesahuje tisícovou hranici, tzn. že nabízejí více pracovních příležitostí než je počet zaměstnaných v mikroregionu.